

*Майоров В. В.,**кандидат юридичних наук,**докторант**ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом»*

ПОНЯТТЯ ТА СКЛАДНИКИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ РЕФОРМ У НАЦІОНАЛЬНІЙ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Анотація. У статті висвітлюються питання змісту поняття та складових елементів адміністративно-правового механізму реформ у Національній поліції. Серед багатьох інструментів та засобів впровадження реформ важлива роль відведена адміністративно-правовому механізму, інтерпретація якого є настільки різноплановою, що потребує з'ясування його сутності, призначення і застосування. У зв'язку з цим є теоретична та практична необхідність у дослідженні сутності та складових елементів адміністративно-правового механізму впровадження реформ у Національній поліції.

Для успішного досягнення мети реформ, що відбуваються в Національній поліції, має бути створено відповідний механізм їх реалізації. Своєю чергою здійснення реформ є безперервним, динамічним процесом, спрямованим на досягнення поставлених цілей, в якому беруть участь не тільки МВС України та поліцейські підрозділи, але й інші органи державної влади, а також інститути громадянського суспільства. Проведення реформ у Національній поліції передбачає своєчасне виявлення проблем розвитку системи її служб та підрозділів, аналіз причин зміни стану криміногенної ситуації, рівня злочинності, виникнення та шляхів їх розв'язання, можливість вносити корективи, виходячи із загроз публічної безпеки та порядку, рівня злочинності.

У цьому аспекті актуальними стають питання обрання адміністративно-правового механізму впровадження реформ, завдяки елементам якого будуть досягатися їх цілі та виконуватися завдання.

Під адміністративно-правовим механізмом реалізації реформ у Національній поліції пропонуємо розуміти сукупність конкретних засобів, методів і ресурсів, що визначаються і здійснюються МВС України та Національною поліцією і які забезпечують реалізацію запланованих заходів з реформування та подальшого розвитку органів та підрозділів поліції. До складових елементів вказаного механізму ми відносимо систему взаємодіючих та взаємозумовлених складових елементів: норми адміністративного права, що регулюють реформи; організаційно-управлінські заходи; фінансово-економічні ресурси; інформаційно-аналітичні засоби.

Ключові слова: адміністративно-правове регулювання, механізм адміністративно-правового регулювання, реформи, поліція, Національна поліція, елементи.

Постановка проблеми. Серед багатьох інструментів та засобів впровадження реформ важлива роль відведена адміністративно-правовому механізму, інтерпретація якого є настільки різноплановою, що потребує з'ясування його сутності, призначення і застосування. У зв'язку з цим існує теоретична та практична необхідність у дослідженні сутності

та складових елементів адміністративно-правового механізму впровадження реформ у Національній поліції.

Для успішного досягнення мети реформ, що відбуваються в Національній поліції, має бути створено відповідний механізм їх реалізації. Своєю чергою процеси реформ є безперервним, динамічним процесом, спрямованим на досягнення поставлених цілей, в якому беруть участь не тільки МВС України та поліцейські підрозділи, але й інші органи державної влади, а також інститути громадянського суспільства. Проведення реформ у Національній поліції передбачає своєчасне виявлення проблем розвитку системи її служб та підрозділів, аналіз причин зміни стану криміногенної ситуації, рівня злочинності, виникнення та шляхів їх розв'язання, можливість вносити корективи, виходячи із загроз публічної безпеки та порядку, рівня злочинності.

У цьому аспекті актуальними стають питання обрання адміністративно-правового механізму впровадження реформ, завдяки елементам якого будуть досягатися їх цілі та виконуватися завдання.

Метою статті є з'ясування змісту поняття адміністративно-правового механізму реформ в органах Національної поліції та висвітлення їх складників.

Вклад основного матеріалу дослідження. Питання, вивчення сутності та складників механізму адміністративно-правового регулювання привертало увагу багатьох вчених, серед яких варто виділити таких, як В. Авер'янов, Г. Атаманчук, С. Гончарук, І. Голосніченко, Т. Коломоєць, В. Колпаков, О. Кузьменко, А. Комзюк, О. Негодченко, Т. Мінка, С. Стеценко, О. Скакун та багато інших. Водночас питання вивчення змісту та складових елементів адміністративно-правового механізму реформ в органах Національної поліції потребують додаткового висвітлення.

Термін «механізм» у тлумачному словнику визначається як: 1) внутрішня будова, система чого-небудь, 2) сукупність станів і процесів, з яких складається певне явище [1, с. 523].

Сучасне бачення і розуміння механізму правового регулювання свідчить про те, що це – єдина система правових засобів, за допомогою яких забезпечується результативний правовий вплив на суспільні відносини.

Роль і сутність правових механізмів у динаміці практично-правових відносин зростає, оскільки вони виступають одним зі способів ефективної реалізації державної політики, чітко визначених завдань державного управління, розвитку громадянського суспільства. Система правових механізмів є гнучким інструментом регулювання загальнодержавних, регіональних, приватних та особистих інтересів через певні нормативно-правові акти [3].

Учені, переслідуючи свої наукові інтереси, мету і завдання дослідження, намагаються насамперед створити власну «модель» механізму правового регулювання, яка б відповідала їх потребам. Переважно це призводить до помилкових уявлень про сутність, зміст та призначення механізму адміністративно-правового регулювання. Застосування його повинно передбачати дотримання та реалізацію законних інтересів суб'єктів правових відносин, що регулюються нормами права. До законних інтересів передусім слід віднести захист, реалізацію та забезпечення матеріальних і процесуальних прав учасників адміністративно-правових відносин [12].

Завдяки механізму адміністративно-правового регулювання законні інтереси суб'єктів правових відносин під час проведення наукових досліджень можуть бути зумовлені: 1) цілями адміністративно-правового регулювання та завданнями, які розв'язує дослідник; 2) науково-технічним прогресом, що об'єктивно диктує дослідникам необхідність розробки пропозицій і рекомендацій стосовно невідомих раніше, а також нових об'єктів і суб'єктів суспільних відносин; 3) необхідністю обґрунтувати і закріпити об'єктивно наявні відносини з метою подальшого їх адміністративно-правового регулювання; 4) розвитком законодавчої техніки, удосконаленням адміністративно-правових засобів стимулювання та обмеження певних варіантів поведінки особи у суспільстві, колективі; 5) сукупністю факторів і обставин, які є визначальними (головними) при поясненні та обґрунтуванні теоретичних і практичних положень, запропонованих науковцями під час проведення дослідження; 6) наявністю оптимального співвідношення між потребами суспільства, окремих категорій громадян, інтересами держави у проведенні досліджень, пов'язаних із застосуванням механізму адміністративно-правового регулювання [12].

Як стверджує О.В. Кузьменко, функціонування правової системи держави забезпечується комплексом державно-правових механізмів. Сьогодні детермінованими є такі правові механізми: механізми правового регулювання; механізми дії права; механізми правотворчості; механізми соціального управління; механізми правового впливу; механізми державного управління; механізми забезпечення правових режимів [5, с. 64–74].

Розглядаючи механізм адміністративно-правового регулювання, С.Т. Гончарук розуміє під ним систему адміністративно-правових засобів (елементів), за допомогою яких здійснюється правове регулювання (упорядкування) суспільних відносин у сфері державного управління [6, с. 23].

Автори підручника за редакцією Т.О. Коломоєць [7, с. 13] під механізмом адміністративно-правового регулювання розуміють сукупність правових засобів, за допомогою яких здійснюється правове регулювання суспільних відносин у сфері адміністративного права. Такої ж думки дотримується і С.Г. Стеценко [8].

Під механізмом адміністративно-правового регулювання І.П. Голосніченко розуміє сукупність адміністративно-правових засобів, за допомогою яких здійснюється вплив на відносини, що виникають у процесі реалізації державної виконавчої влади, а його структурними елементами визначає норми адміністративного права, адміністративно-правові відносини, акти тлумачення норм адміністративного права та акти реалізації адміністративно-правових норм і відносин [9, с. 14].

Різноманіттю визначень механізму відповідає і велика кількість підходів до його структурних елементів. Так, А.М. Вітченко [10, с. 42] до елементів механізму правового регулювання

відносить норми права різного призначення, акти застосування права і діяльність організацій та посадових осіб щодо втілення їх у життя.

Своєю чергою О.В. Негодченко до юридичних елементів механізму забезпечення прав і свобод людини відносить: а) правові норми та нормативно-правові акти як форми їх вираження; б) індивідуально-правові документи; в) юридичні факти; г) правові відносини; д) суб'єктивні права та юридичні обов'язки; е) форми й методи організації здійснення суб'єктивних прав і юридичних обов'язків [11, с. 17].

Як вважають Т.О. Коломоєць та С.Г. Стеценко [7, с. 13; 8], елементами механізму адміністративно-правового регулювання є органічні та функціональні складники. Органічними складниками механізму адміністративно-правового регулювання є ті, що визначають суть самого явища, тобто без яких не може відбуватися сам механізм адміністративно-правового регулювання. До них відносять: норми права, акти реалізації норм права та правові відносини. Функціональними складниками механізму адміністративно-правового регулювання можуть вважатися ті, які впливають на механізм адміністративно-правового регулювання, але водночас вони не є обов'язковими його елементами (юридичні факти, законність, акти тлумачення норм права та інші складники).

Отже, ми бачимо, що у науці адміністративного права відсутні чітко визначені як поняття, так і зміст складових елементів механізму адміністративно-правового регулювання. Однак більшість вчених, зокрема О.І. Остапенко, все ж до складових цього механізму відносить такі елементи: 1) норми адміністративного права; 2) акти тлумачення норм адміністративного права; 3) акти застосування норм адміністративного права; 4) адміністративно-правові відносини, що виникають, реалізуються і припиняються під час застосування норм адміністративного права; 5) державно-владні повноваження суб'єктів адміністративно-правового регулювання [12].

З іншого боку, завдяки механізму адміністративно-правового регулювання відбувається здійснення державою тих чи інших заходів, втілюються державні рішення, відбувається владно-державний вплив на адміністративно-правові відносини.

У контексті нашого дослідження реформи в органах Національної поліції мають впроваджуватися завдяки відповідному адміністративно-правовому механізму, який представляє собою сукупність конкретних засобів, методів і ресурсів, що визначаються і здійснюються МВС України та Національною поліцією і які забезпечують реалізацію запланованих заходів відповідно до поставлених мети та завдань.

Правовим інструментарієм реалізації реформ у Національній поліції є адміністративно-правовий механізм їх впровадження, завдяки елементам якого втілюються у життя управлінські рішення, плани та стратегії реформ. Цей механізм, на нашу думку, може бути представлений у вигляді складових та взаємодіючих елементів, до яких слід віднести: норми адміністративного права, що регулюють реформи; організаційно-управлінські заходи; фінансово-економічні ресурси; інформаційно-аналітичні засоби.

Аналізуючи наукову літературу у сфері політології та державного управління, можна зазначити, що реалізація складників адміністративно-правового механізму потребує таких умов:

– мають бути чітко визначені цілі реформ та окреслені їх завдання;

– має бути сформована майбутня модель (бажаний результат), що потребує отримання в процесі реформ;

– реформи мають бути забезпечені необхідними ресурсами (фінансовими, матеріальними, інформаційними, людськими тощо);

– мають бути створені відповідні ефективні організаційні структури;

– розроблені правила, процедури та інструкції, що координують і регламентують діяльність організацій та їх відносини із владними структурами [13, с. 61];

– розвинуті комунікації та система координації діяльності різних структур, залучених до процесу здійснення політики, а саме виконавчої та законодавчої влади; центральної, регіональної та місцевої влад; мотивованого та кваліфікованого персоналу [13, с. 61].

Дотримання вказаних умов під час реалізації реформ у правоохоронній сфері забезпечить ефективність виконання поставлених цілей та завдань.

Висновки. Отже, підсумовуючи вищевикладене, під адміністративно-правовим механізмом реалізації реформ у Національній поліції пропонуємо розуміти сукупність конкретних засобів, методів і ресурсів, що визначаються і здійснюються МВС України та Національною поліцією і які забезпечують реалізацію запланованих заходів з реформування та подальшого розвитку органів та підрозділів поліції. До складових елементів вказаного механізму ми відносимо систему взаємодіючих та взаємозумовлених складових елементів: норми адміністративного права, що регулюють реформи; організаційно-управлінські заходи; фінансово-економічні ресурси; інформаційно-аналітичні засоби.

Література:

1. Скакун О.Ф. Теория государства и права (энциклопедический курс) : учеб. Харьков, 2005.
2. Прокопенко Л. Удосконалення державного механізму європейської інтеграції. Актуальні проблеми європейської та євроатлантичної інтеграції України: матеріали 5-ї регіон. наук.-практ. конф. (15 трав. 2008 р., м. Дніпропетровськ); за заг. ред. Л.Л. Прокопенка. Дніпропетровськ, 2008.
3. Правові засади відносин України з ЄС / Львівська обласна державна адміністрація. URL: <http://www.loda.gov.ua/ua/priorities/integration/es/principles>.
4. Європейська інтеграція України: політико-правові проблеми / За ред. В.П. Горбатенка. Київ, 2005.
5. Кузьменко О.В. Адміністративно-правова протидія нелегальній міграції в Україні : навчальний посібник. Дніпропетровськ, 2001.
6. Гончарук С.Т. Адміністративне право України. Загальна та Особлива частини : навчальний посібник. Київ, 2000.
7. Адміністративне право України : підручник ; за заг. ред. Т.О. Коломоець. Київ, 2009.
8. Стеценко С.Г. Адміністративне право України : навчальний посібник. Київ, 2008.
9. Голосніченко І.П. Адміністративне право України (основні категорії і поняття) : навчальний посібник. Київ, 1998.
10. Витченко А.М. Механизм правового регулирования социальных общественных отношений, его понятие и структура.

Вопросы теории государства и права. Саратов. 1968, Вып. 1. С. 39–45.

11. Негодченко О.В. Забезпечення прав і свобод людини органами внутрішніх справ: організаційно-правові засади : автореф. дис. ... д.ю.н. : 12.00.07. Харків, 2004.
12. Остапенко О.І. Наукові уявлення про механізм адміністративно-правового регулювання URL: http://www.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/visnyky/nvsvy/02_2010/ooiapr.pdf.
13. Глуховець В.А. Характеристика механізму реалізації державної політики МВС України в правоохоронній сфері. Актуальні питання юридичної теорії і практики: наукові дискусії : матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 2-3 груд. 2016 р.). Харків, 2016. С. 116–118.

Maierov V. Concept and components of the reform administrative mechanism of the National Police of Ukraine

Summary. The article covers the content of the concept and constituent elements of the administrative and legal mechanism of reforms in the National Police. Among the many instruments and tools for implementing reform, an important role is played by an administrative and legal mechanism, the interpretation of which is so diverse that it is necessary to clarify its essence, purpose and application. In connection with this, there is a theoretical and practical need to study the nature and components of the administrative and legal mechanism of implementation of reforms in the National Police.

In order to successfully achieve the goals of the reforms underway in the National Police, an appropriate mechanism for their implementation must be put in place. In its turn, the reform process is a continuous, dynamic process aimed at achieving the set goals, involving not only the Ministry of Internal Affairs of Ukraine and police units, but also other state authorities, as well as civil society institutions. The implementation of reforms in the National Police involves timely identification of problems in the development of the system of its services and units, analysis of the causes of changes in the situation of criminogenic situation, the crime rate, the emergence and ways of solving them, the ability to make adjustments based on threats to public safety and order, the crime rate.

In this aspect, the issue of choosing an administrative and legal mechanism for the implementation of reforms, through which the elements will achieve their goals and accomplish their tasks, is urgent.

Under the administrative and legal mechanism of implementation of reforms in the National Police we propose to understand the set of specific tools, methods and resources, which are defined and implemented by the Ministry of Internal Affairs of Ukraine and the National Police, which ensure the implementation of the planned measures for the reform and further development of police bodies and units. The constituent elements of this mechanism include the system of interacting and interdependent constituent elements: norms of administrative law governing reforms: organizational and managerial measures; financial and economic resources; information and analytical tools.

Key words: administrative and legal regulation, mechanism of administrative and legal regulation, reforms, police, National police, elements.